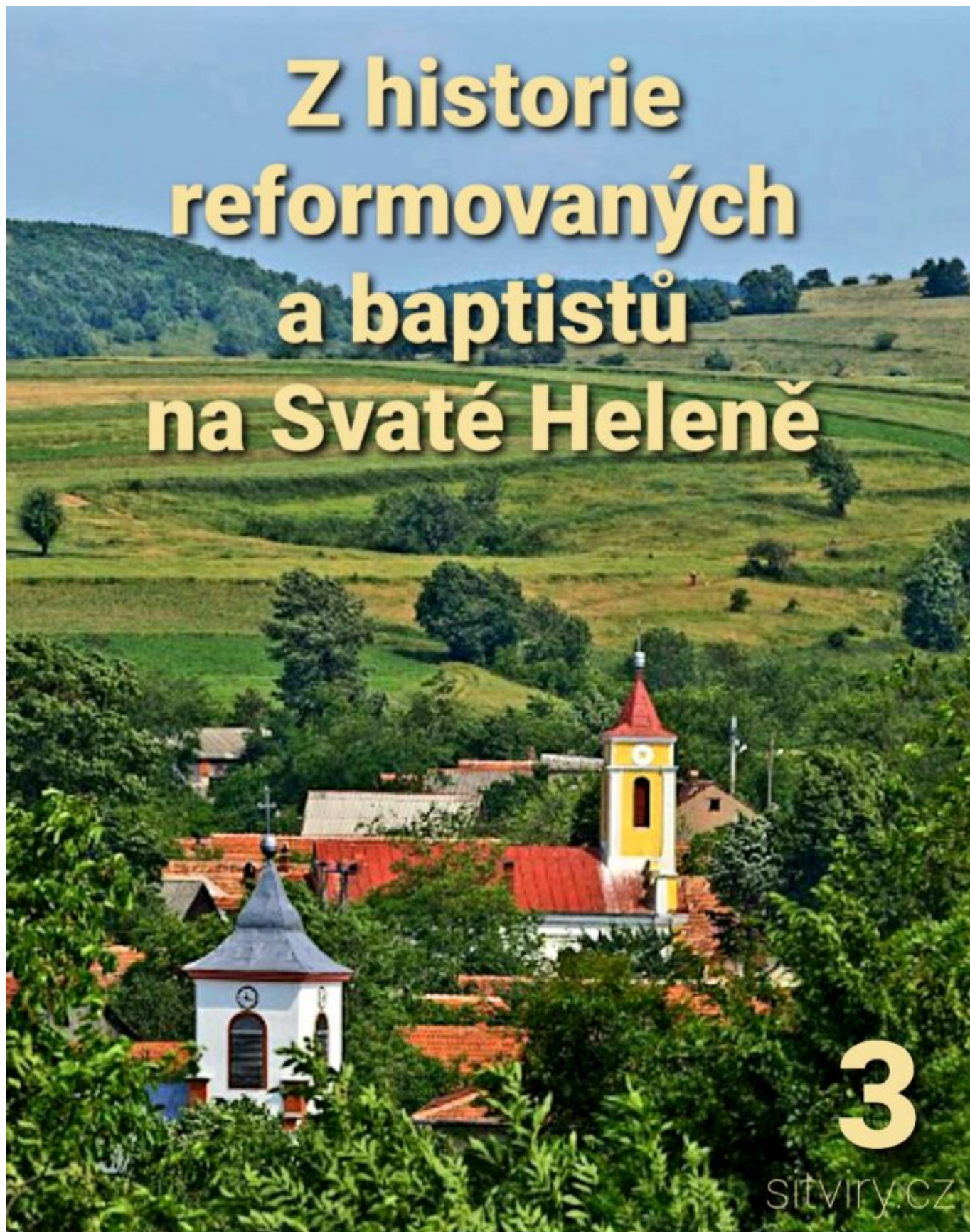

Z historie reformovaných a baptistů na Svaté Heleně 3.

Ve třetí části pojednává Michal Pavlásek o letech 1904 – 1918, kořenech dělení reformovaného sboru a o vlivu časopisu Betanie na skupinu kolem Petra Kýšky.

Z historie reformovaných a baptistů na Svaté Heleně

Léta Páně 1904-1918. Kořeny denominačního dělení

Ještě v 90. letech 19. století na Svaté Heleně vedle sebe stojí pouze dvě náboženské skupiny - katolíci a reformovaní evangelíci. Ve druhé jmenované dochází po působení faráře Svobody a Chorváta, budoucího jednatele budapeštského centra abstinčního spolku Modrý kříž, k rozkolu

vyvolanému přijetím některých religijních zásad, zdůrazňujících ortopraxi a asketickou morálku věřících, částí náboženské obce. Většina těchto *obrácených* odchází v důsledku hledání nábožensky „zaslíbenějšího“ místa k životu do Bulharska, kde záhy stojí u vzniku obce Vojvodovo. Zbylá část se pod duchovním vedením důsledného biblisty Petra Kýšky shromažďovala po domech ke skupinovým náboženským setkáváním, jež se stala s obsahem víry, zdůrazňující přihlášení k probuzenecké tradici a asketické morálky, atributem symbolického sebe-vymezování. Kýška udržoval důležité přeshraniční kontakty se sestrami Royovými a s dalšími významnými postavami probuzenectví na Slovensku, pražským ústředím svobodné reformované církve, dokonce i s obrácenými z Vojvodova, kteří jej také často navštěvovali (Mičan 1931, 91). Jeho domov sloužil jako útočiště též pro Chorváta, který i přes církevní žalobu, kvůli které byl nucen náboženskou komunitu „věřících“ opustit a byl „vyšupován“ zpět do Staré Turé, na Helenu dále jezdil²⁰.

První kontury skupinového vymezení takto byly v prostoru každodenního setkávání umístěny, byť se v dalším období dočkaly ještě dalších podobných „kolíků“ na denominačním kolbišti. Obrys ústředního klasifikačního rámce, dichotomizační linie my-oni založené na identifikaci s denominační skupinou, byl položen zdůrazněním odlišovacích znaků (*boundary markerů*) vůči reformovanému sboru. Ten byl v intencích svobodných nahlížen jako skupina *nevěřících* – tedy přesně v rámci opozičního vymezení vůči jejich pozici²¹.

Časopis Betanie jako deterritorializovaný prostor symbolického setkávání

Skupina kolem Kýšky se rozhodla povolat J. Kostomlatského na krátkou misijní návštěvu, při které byla založena oficiální misijní stanice, jež již o rok později figurovala v oficiálním výčtu sborů a stanic, který se neomezil pouze na české území²². Cílem bylo provázat spoluvěrce s probuzeneckou tradicí, dobově na Balkáně velmi rozšířenou (Pavlásek 2011c). V té době začínají po několika letech další denominační, blíže nespecifikované nepokoje a násilnosti, navzdory kterým se počet členů zvyšuje na čtyři desítky²³. V roce 1906 již obec *svobodných* měla v plánu založit vlastní stálou modlitebnu, když získávají finanční podporu od misionářů Gavlika a Gaye²⁴. Kýška plní roli jak laického kazatele, tak dopisovatele do časopisu *Betanie*, který sloužil jako jakési místo setkání jednotlivých probuzeneckých komunit, včetně vojvodovských metodistů (skupina nábožensky výrazně podobná helenským *svobodným*). Jejich příklad měl dokonce sloužit Helenským jako hodný následování: „Čeští bratři²⁵ z Vojvodova zavedli hezký zvyk, který jim radost působí. Cítily, že by také měli něco pro misii konati, a dosud měli málo prostředků. Nyní však se usnesli, že budou s nedělními vajíčky, jež jim slepice nakladou, zacházeti jako s jménem Páně, a co za ně strží, to dávají pravidelně na král. Boží. Pán prý ty nedělní sbírky vajec obzvláště žehná. Nemohli bychom se i my od sester a bratrů v Bulharsku učit?“²⁶ O tom, že se Kýškova výzva setkala s přijetím, svědčí publikovaná zpráva o rok později: „Sestry pak naše vzaly si příklad od sester z Bulharska a začaly v neděli snesená vajíčka odkládati a prodávati.“²⁷

Sbor záhy ze Slezska obdržel harmonium díky angažovanosti kazatele Chrásky, dalšího misijního spolupracovníka, který spolu s dalšími každoročně obdarovával děti „svobodných“²⁸. Z postavy biblisty Kýšky postupem času vznikla určující autorita, jež svůj legitimační potenciál získávala z důsledného praktikování ortopraktických zásad, s nimiž se seznámil prostřednictvím kontaktů s abstinenčním spolkem Modrý kříž. Jeho horlivost ve věci víry je zřetelná z příspěvků v *Betanii*: „Bůh k nám promluvil mocně bouří trvající několik hodin [...] My mysleli neji nak, že nastal soudný den. Ovšem, kdo jsme dítkami Božími²⁹, mohli jsme zachovat svůj vnitřní pokoj, neboť víme, že i takové navštívení jest od našeho dobrého a moudrého Otce. Nevíte dne, ani hodiny, protož bděte a modlete se.“³⁰

Záhy v náboženské obci došlo k významným okamžikům, propojujícím skupinu kohezními pouty víry: „Nezapomenutelná jest nám neděle odpoledne 17. listopadu, kdy dvě dívky při rozjímání textu z

Pomůcky³¹ pustily se v srdečný pláč, když pocítily tíhu svých hříchů, a pro ten pláč nemohly ani mluvit. To působilo zvlášt ním dojmem na celou nedělní školu. Byl to počátek dlouho čekaného probuzení, zvuk deště nebeského. Následkem toho počínala pak býti naše shromáždění vždy živější a slovo Boží mocněji působilo.“ (Míčan 1931, 93–94) I přes to, že se Kýška dostával do konfliktů s maďarskými faráři reformované církve občasně dostávajících svých pastoračních povinností u početně stále marginalizovanějšího reformovaného sboru, za což musel dokonce předstoupit před soud v Bele Crkvi, „mezitím [však] duše přicházely k obrácení a mocné vanutí Ducha svatého bylo patrné. Všude v domácíchnostech ozýval se nadšený zpěv a chválení Boha. Mnozí vyznávali hříchy své a v pokání k Bohu se obraceli a v srdcích všech vládla zvláštní radost a odhodlanost a vnitřní klid“ (Míčan 1931, 95). Náboženské časopisy, kam přispívaly souvěrecké skupiny z Čech, dnešního Maďarska, Srbska, Rumunska a Bulharska, tak byly symbolickým místem setkávání ve víře, jež lze označit také jako deterritorializovaný prostor utváření duchovních vazeb na dálku pouty víry.

Poznámky:

²⁰ Svetlo 1907/10, 74.

²¹ Vůbec zde nemluvíme o skupině katolíků, která hrála ústřední roli v otázce vymezení vůči evangelíkům a opačně v průběhu koexistence v 19. století, tedy v období předcházejícím námi sledovanému. Se vznikem nové denominace svobodných a následně další denominace baptistů (dále v textu) je význam skupiny katolíků pro skupinová/denominační vymezování výrazně marginalizován.

²² České sbory údajně fungovaly také v Rusku (Lodž, Žirardov) a v Německu (Delmenhorst u Brém). Svetlo XV, 1914/2, č. 16.

²³ Betanie XXII, 1904/24. O růstu náboženské obce svědčí zprávy z dětské vánoční besídky, jíž se zúčastnilo na 70 dětí.

²⁴ Betanie XXIV, 1906/4.

²⁵ Oslovení bratři odkazuje ke sdílené víře a duchovnímu propojení, k němuž docházelo i přes geografickou vzdálenost na stránkách Betanie.

²⁶ Betanie XXV, 1907/11.

²⁷ Betanie XXVI, 1908/4.

²⁸ Betanie XXVI, 1908/4.

²⁹ Vlastní sebeidentifikace s Božími dítky je přiblížení se věroučným pozicím darbistů, kteří se vydělují (shodou okolností?) ve Vojvodovu od probuzených věřících (metodistického sboru) ve stejné době, kdy dochází k dalšímu denominačnímu tříštění na Svaté Heleně.

³⁰ Betanie XXVIII, 1910/20.

³¹ Patrně šlo o evangelizační texty distribuované prostřednictvím misionářů.

Michal Pavlásek

Hodnocení:

□□□□

Další díly:

[*Z historie reformovaných a baptistů na Svaté Heleně I.*](#)

[*Z historie reformovaných a baptistů na Svaté Heleně II.*](#)

[*Z historie reformovaných a baptistů na Svaté Heleně III.*](#)

Z historie reformovaných a baptistů na Svaté Heleně IV.

Z historie reformovaných a baptistů na Svaté Heleně V.